

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2024-06-26
Stockholm

Mål nr
M 12091-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-09-07 i mål nr M 1519-23, se bilaga A

PARTER

Klagande
SA

Motpart
Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår SA begäran om syn.
 2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom avslår Mark- och miljööverdomstolen Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommuns ansökan om utdömmande av vite.
-

Dok.Id 2082980

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

SA har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja det utdömda vitet. Vidare har han begärt att syn ska hållas.

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun har motsatt sig klagandens yrkande.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

SA har anfört bl.a. följande.

Det är korrekt att nämnden inte har meddelats om att allt avlopp sedan förbudsdagen gått till en sluten tank. Detta eftersom det är en tillfällig lösning i avvaktan på besked från nämnden om godkännande av installation av reningsverk som en permanent lösning. Det slam som funnits i brunnarna är äldre än förbudsdagen och beror på att grundvatten fylls på i brunnarna nedifrån. Med tiden fylls därför brunnen upp även utan användning. Varken det faktum att det fanns slam i brunnen vid inspektionen eller att den slutna tanken inte anmälts till nämnden gör att det kan anses styrkt att brunnen använts efter förbudsdagen.

SA har åberopat bevisning i form av fotografier på lösningen med sluten tank.

Nämnden har anfört bl.a. följande.

Företrädare för nämnden har besökt fastigheten den 15 mars 2023. Vid detta besök fanns det en sluten tank ovan jord på fastigheten och det fanns även slam i slamavskiljaren. SA har tillstånd till att installera en sluten tank på fastigheten sedan 2017 men han har inte inkommit med information om att den installerats vilket är villkorat i tillståndet. Tillståndet medger endast att wc-avlopp leds till den slutna tanken. Eftersom avloppsvatten från bostadshuset släpps ut till en

avloppsanläggning som inte är godkänd av nämnden har SA inte följt beslutet om förbud.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i likhet med mark- och miljödomstolen att vitesförbudet är lagligen grundat, har delgetts SA och har fått laga kraft.

Det ställs höga krav på precision och tydlighet när det gäller förelägganden och förbud som är förenade med vite. Den som ett sådant beslut riktar sig till måste få helt klart för sig vad som fordras för att det fastställda vitesbeloppet inte ska dömas ut. Vitet måste således vara knutet till en klart definierad prestation eller underlåtenhet. Denna information måste i allt väsentligt framgå av själva beslutet. Det finns endast ett begränsat utrymme att tolka beslutet mot bakgrund av vad som framkommit vid olika kontakter mellan myndigheten och vitesförbudets adressat (se t.ex. HFD 2020 ref. 28).

Nämnden har anfört att utsläpp av avloppsvatten till den slutna tanken omfattas av förbudet. Det aktuella beslutet kan dock inte uppfattas på annat sätt än att SA förbjudits att släppa ut avloppsvatten till den avloppsanläggning bestående av en slamavskiljare, en markbädd och en grusfilter, med tillstånd från 1974, som beskrivits i beslutet.

SA har invänt att avloppsanläggningen inte använts sedan förbudsdagen och att allt avloppsvatten i stället gått till en slutna tank. Det är nämnden som ska visa att förbudet överträts. Av utredningen i målet framgår att den senast registrerade slam-tömningen genomfördes den 18 oktober 2022. Förbudet trädde i kraft den 31 oktober 2022. Nämnden har därefter genomfört en förannämld inspektion av avloppsanläggningen den 15 mars 2023 vid vilken det återfanns slam i slamavskiljaren. Det kan dock inte uteslutas att slammet uppstått innan förbudet trädde i kraft (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 oktober 2023 i mål nr M 9321-22). Nämnden har därför inte motbevisat SA invändning om att den i föreläggandet beskrivna avloppsanläggningen inte använts efter förbudsdatumet. Nämndens ansökan om utdömande av vite ska därför avslås.

Vid denna utgång behövs inte syn.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2024-07-24

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Yvonne Eklund,
hovrättsrådet Li Brismo, referent, samt tf. hovrättsassessorn Johan Corell.

Föredragande har varit Niclas Arvidsson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-09-07
meddelad i
Vänerns borg

Mål nr M 1519-23

PARTER

Sökande

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun

Motpart

SA

SAKEN

Utdömmande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar SA att betala vite till staten om
50 000 kr.

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden i Uddevalla kommun (nämnden) beslutade den 15 april 2021 enligt följande.

Samhällsbyggnadsnämnden beslutar

att förbjuda fastighetsägare SA, personnummer: XXXXXXXXX-XXXX, att släppa ut avloppsvatten från bostadshuset på XXX, YYY, om inte avloppsvattnet genomgått rening som godkänts av nämnden.

Åtgärder ska vara genomförda senast 31 oktober 2022.

Beslutet förenas med ett vite om 50 000 kronor ifall åtgärden inte vidtas inom utsatt tid.

Nämnden har nu hos mark- och miljödomstolen ansökt om utdömande av vite.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att SA ska förpliktas att betala vite om 50 000 kr. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bland annat följande.

Med anledning av tidigare konstaterade brister upprättade nämnden den 15 april 2021 ett beslut om förbud med vite. Beslutet delgavs SA den 17 maj 2021 och fick laga kraft den 1 juni 2021. Vid uppföljningen av förbudet förenat med vite har det konstaterats att förbudet inte följs. Den 15 mars 2023 gjordes en inspektion vid fastigheten för att kontrollera att det inte släpptes ut avloppsvatten från bostadshuset. Vid besöket fanns det slam i slamavskiljaren dit bostadshuset är kopplat. Bostadshuset bedömdes vara bebott vid inspektionen. Den 31 mars 2023 är det tre personer som är skrivna på fastighetsadressen och det finns abonnemang för regelbunden slamtömning samt hämtning av restavfall. Det har inte inkommit några synpunkter efter kontrollbesöket och det saknas skäl till att vitet jämkas.

Till ansökan har nämnden bifogat bland annat protokoll, delgivningskvitto och inspektionsrapport.

SA har bestritt yrkandet och till stöd för sitt bestridande anfört bland annat följande. Vid inspektionen den 15 mars 2023 fanns det slam på fastigheten och bedömningen att huset används regelbundet är korrekt, men det går inget slam till första tvåkammарbrunnen. Sedan den 5 maj 2021 har allt slam gått till en 5 kubiks slutna tank.

Till bestridandet har SA bifogat fotografier.

Nämnden har vidhållit sin ansökan med hänvisning till följande. Det har inte kommit till nämndens kännedom att det har skett några ändringar på avloppsanläggningen på fastigheten. Vid tillsynsbesöket var det slam i samtliga slamavskiljare som kontrollerades på fastigheten. Enligt Uddevalla Energi, det kommunala renhållningsbolaget, har det enbart tömts blandslam i slamavskiljare om 4,5 kubikmeter på fastigheten regelbundet och de två senaste tillfällena har varit 2021-11-23 samt 2022-10-18. Sammantaget visar detta att avloppsanläggningen används i samma utsträckning som tidigare. Nämnden har sökt SA utan att komma i kontakt med honom.

Nämnden har fått möjlighet att till mark- och miljödomstolen ge in tjänsteskrivelse som utgjort beslutsunderlag för nämndens beslut men som inte bifogats till ansökan om utdömande av vite. Sedan tjänsteskrivelsen getts in har den delgetts SA med underrättelse om tillfälle att yttra sig inom viss tid vid äventyr av att domstolen annars kan komma att avgöra målet. SA har inte yttrat sig över tjänsteskrivelsen.

DOMSKÄL

Beslut om förelägganden eller förbud enligt miljöbalken får förenas med vite enligt 26 kap. 14 § miljöbalken. De närmare reglerna om utformning och hantering av viten finns i lagen (1985:206) om viten (viteslagen).

Domstolen ska i ett mål om utdömande av vite pröva om det föreläggande eller förbud som ansökan avser är lagligen grundat, om det delgetts adressaten, om det

har vunnit laga kraft och om adressaten har brutit mot det. Om föreläggandet eller förbudet inte har följts ska domstolen pröva om adressaten har haft faktisk och rättslig möjlighet att följa det. Om samtliga förutsättningar är uppfyllda ska domstolen även pröva om ändamålet med vitet kvarstår samt överväga om det finns särskilda skäl att jämka vitet (se bl.a. 2 och 9 §§ viteslagen).

Av handlingarna i målet framgår att vitesförbudet av den 15 april 2021 delgetts SA samt att det vunnit laga kraft. Förbudet i sig kan underkännas endast om det inte tillkommit i laga ordning eller om det innehåller något väsentligt eller uppenbart fel (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 april 2015 i mål nr M 9402-14).

Eftersom mål om utdömande av vite har stora likheter med brottmål följer av fast praxis att straffrättsliga principer ska tillämpas i fråga om bland annat bevisbörda och beviskrav (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 23 mars 2021 i mål nr M 13593-20). Det betyder att det är nämnden som ska visa att det finns förutsättningar att döma ut vitet.

Enligt vad som framgår av vitesförbudet består avloppsanläggningen på fastigheten XXX av en slamavskiljare, en markbädd samt ett grusfilter. Anläggningen har tillstånd från 1974. Av tjänsteskrivelsen framgår att nämnden vid tillsynsbesök 2019 noterade följande brister i anläggningen. Det fanns inte något t-rör på slamavskiljaren. Det fanns inga synliga och kontrollerbara delar på vare sig markbädden eller grusfiltret. På platsen där markbädd och grusfilter ska vara placerade var det en hage för nötboskap och det fanns spår av att det körts traktorer på platsen.

Nämndens beslut är utformat som ett förbud att släppa ut avloppsvatten från bostadshuset om inte avloppsvattnet genomgått rening som godkänts av nämnden. I beslutet anges därefter att *åtgärder* (domstolens kursivering) ska vara genomförda senast 31 oktober 2022. Beslutet är förenat med ett vite om 50 000 kr ifall *åtgärden* (domstolens kursivering) inte vidtas inom utsatt tid. Även om detta hade kunnat uttryckas tydligare kan beslutet inte förstås på annat sätt än att vite kan dömas ut om

fastighetsägaren efter den kritiska tidpunkten fortsätter att släppa ut avloppsvatten från bostadshuset till en avloppsanläggning som inte godkänts av nämnden. Vitesförbudet är lagligen grundat och det har inte heller i övrigt några uppenbara eller väsentliga brister.

I fråga om förbudet överträtts gör mark- och miljödomstolen följande överväganden.

Av inspektionsrapporten framgår att det vid tillsynsbesöket den 15 mars 2023 fanns en större mängd slam i slamavskiljaren. SA har inte motsatt sig att det fanns slam på fastigheten vid inspektionen eller bedömningen att bostadshuset används regelbundet. Han har däremot invänt att det inte gått slam till den första tvåkammарbrunnen sedan den 5 maj 2021 utan att allt slam sedan dess gått till en sluten tank på 5 kubikmeter. Han har gett in fotografier, varav ett förefaller visa en ej nedgrävd sluten tank.

Nämnden har vidhållit att förbudet överträtts med hänvisning till att det inte kommit till nämndens kännedom att det skett några ändringar avseende avloppsanläggningen, att det vid tillsynsbesöket var slam i samtliga slamavskiljare som kontrollerades på fastigheten samt att det regelbundet, bland annat i november 2021 och i oktober 2022, enbart tömts blandslam i slamavskiljare om 4,5 kubikmeter på fastigheten.

Ovan uppgifter från nämnden, som domstolen inte finner skäl att ifrågasätta, har inte bemötts av SA. Att slam tömts från slamavskiljare på fastigheten efter den tidpunkt då allt slam enligt vad SA framfört gått till en sluten tank talar för att utsläppen till den bristfälliga anläggningen fortsatt. Den senaste tömningen, den 18 oktober 2022, skedde ungefär två veckor innan förbudet började gälla. Omständigheten att det fanns en större mängd slam i slamavskiljaren vid tillsynsbesöket flera månader senare talar för att utsläppen fortsatt även efter att förbudet börjat gälla. SA har inte lämnat någon förklaring till varför det

fanns en större mängd slam i slamavskiljaren vid tillsynsbesöket trots slamtömningen en kort tid innan förbudet började gälla eller till varför det efter den tidpunkt då han påstår att allt slam gått till en sluten tank vid två tillfällen funnits behov av slamtömning. Vid dessa förhållanden anser domstolen att nämnden med tillräcklig styrka visat att avloppsvatten fortsatt släppts ut från bostadshuset till den bristfälliga avloppsanläggningen i strid med förbudet.

Det har inte framkommit att SA saknat faktiskt eller rättslig möjlighet att efterkomma förbudet. Ändamålet med vitet har inte förlorat sin betydelse och det saknas skäl att jämka vitet. Eftersom samtliga förutsättningar att döma ut vite är uppfyllda ska nämndens ansökan bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-02)

Överklagande senast den 28 september 2023.

Emma Karlsson, tingsfiskal

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.